

ПРЕДСТАВНИКИ ПРАВНИЧИХ ПРОФЕСІЙ У ЦИФРОВУ ТА ВІДЕО ЕРУ

Цю публікацію профінансовано Європейським Союзом
у рамках Проекту «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні»

ЗМІСТ

I. ВСТУП	2
II. ШІСТНАДЦЯТЬ ІДЕЙ СТОСОВНО РОБОТИ ПРЕДСТАВНИКІВ ПРАВНИЧИХ ПРОФЕСІЙ У ЦИФРОВУ ТА ВІДЕО ЕРУ	3
1. Використання відеозаписів та відео-досьє для дослідження роботи інших представників правничих професій	3
2. Використання відеозаписів та відео-досьє для покращення роботи представників правничих професій	3
3. Використання відеозаписів та відео-досьє для боротьби із службовим недбальством та посиленням професійної дисципліни	4
4. Використання відеозаписів та відео-досьє для покращення законодавства, судової практики, реформи правосуддя, реалізації суспільних інтересів	4
5. Використання відеозаписів та відео-досьє для підготовки представників правничих професій	5
6. Використання відеозаписів та відео-досьє для управління кадрами	5
7. Використання відеозаписів та відео-досьє для правової підготовки на юридичних факультетах	6
8. Використання відеозаписів та відео-досьє для підготовки клієнтів та свідків	6
9. Використання відеозаписів та відео-досьє для підготовки до судових засідань	6
10. Зробити відеозаписи якомога більш корисними	7
11. Право на отримання доступу чи зняття копії із відео, знятого іншими особами	8
12. Відеозапис як доказ	8
13. Як відеозаписи можуть вплинути на судові засідання	8
14. Право на особисте життя, право на безпеку та зберігання відеозаписів і відео-досьє	9
15. Управління відеозаписами та відео-досьє у мережі Інтернет	10
16. Зловживання відеозаписами та відео-досьє	11
III. ВИСНОВОК	12
ДОДАТКИ	13
Брати-накроторговці, які уникнули в'язниці, відправлені за грати після знущальницьких коментарів проти судді на Фейсбук	13
Китайський «Чувак із годинником» Янг Дакаї отримав 14 років ув'язнення за корупцію	14

**© Марк Сегал. За участі Оксани Цимбрівської, Людмили
Гуменюк, Станіслава Батрина та Леоніда Лазебного**

Березень, 2016 р.

Погляди та твердження, виражені у даній публікації, належать Консорціуму, що впроваджує даний Проект, та авторам публікації. Вони не затверджені та не є відображенням офіційної позиції чи точки зору Європейського Союзу або Представництва Європейського Союзу в Україні.

I. ВСТУП

Сучасні технології, відеокамери, системи управління цифровою інформацією, соціальні мережі, — усе це змінює кожний аспект нашого життя. Звісно, вони впливають і на функціонування судів та на якість роботи представників правничих професій (суддів, прокурорів, адвокатів та юристів).

Законом України «Про забезпечення права на справедливий суд» внесено зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», запроваджено нову та надзвичайно важливу норму у процедурах розгляду кримінальних, цивільних та адміністративних проваджень. Стаття 11 недвозначно дозволяє використовувати портативні відео- та аудіотехнічні засоби для проведення фотозйомки, відео- та аудіозапису будь-якого судового засідання без отримання окремого дозволу суду. Віднині судові засідання можна записувати, зберігати записи, обмінюватися ними через комп'ютери та смартфони. Відпала потреба особисто приїздити на судові засідання, аби побачити що там відбувається. Представники правничих професій можуть здійснювати та використовувати відеозаписи для широкого ряду цілей, пов'язаних із їх професійними обов'язками.

Журналісти, неурядові організацій, навчальні заклади можуть здійснювати та використовувати відеозаписи для власних цілей. Ведеться також розробка відео-досьє (добірок відеозаписів про певного спеціаліста правничої професії), які потім розміщуються онлайн. Ці відео-досьє насправді є віртуальним профілем, який може існувати роками та доступ до якого буде можливий із будь-якої точки світу; вони перебувають поза контролем сторін. Ініціатива Проекту «Відкритий суд» прокладає шлях до таких змін, здійснюючи відеозапис засідань по всій території України, систематизацію та оприлюднення таких записів.

Відеозаписи можна використовувати у безліч конструктивних способів. Завдяки ним громадяни можуть відслідковувати, чим займаються їх суди, через веб-сайти, соціальні мережі та інші онлайн-платформи. Вони здатні допомогти представникам правничих професій поліпшити якість своєї роботи та краще слугувати інтересам клієнтів. Вони сприятимуть підвищенню

рівня професіоналізму та освіти. Вони можуть сприяти реформі системи юстиції, використовуючи загальну увагу для приведення роботи системи у відповідність до законодавства та міжнародних стандартів, а також стимулюючи суспільну активність. Вони можуть бути використані для запобігання корупції та піднесення професійної дисципліни. Тим не менш, відеозаписи також можуть бути використані у ряд неконструктивних та навіть незаконних способів, тут існує багато простору для зловживань. Деякі з видів використання можуть підлягати обмеженням, оскільки Стаття 11 також зазначає, що «трансляція судового засідання здійснюється з дозволу суду».

Представники правничих професій, які швидко та повністю розпочнуть використання сучасних технологій та систем управління інформацією, матимуть значну перевагу над своїми колегами та конкурентами, які цього не зроблять. Ті спеціалісти, які продовжують працювати у застарілий спосіб, зіштовхнуться із серйозними перешкодами. Тим самим вони можуть виявляти професійне недбалство, адже не здатні ретельно та повноцінно захищати інтереси держави та своїх клієнтів.

У цьому дослідженні ідентифікуються та обговорюються шістнадцять способів використання відеозаписів та правових/практичних питань, пов'язаних із таким використанням, що є результатом процесу трансформації, який зараз переживає Україна. Метою дослідження є а) подати ідеї стосовно того, як судова система та представники правничих професій можуть використовувати технології та прозорість судочинства для його вдосконалення і реформування, а також б) привернути увагу до небезпек, яким слід запобігти до того, як вони перетворюються на проблеми.

Порядок, у якому наведено шістнадцять пунктів, не визначає їхньої пріоритетності чи важливості.

У цьому дослідженні термін «представники правничих професій» включають суддів, прокурорів та адвокатів.

Термін «адвокати» включає юристів, які практикують у будь-якій галузі права.

II. ШІСТНАДЦЯТЬ ІДЕЙ СТОСОВНО РОБОТИ ПРЕДСТАВНИКІВ ПРАВНИЧИХ ПРОФЕСІЙ У ЦИФРОВУ ТА ВІДЕО ЕРУ

1. Використання відеозаписів та відео-досьє для дослідження роботи інших представників правничих професій

Переглянути відео-досьє судових засідань і роботи таких представників правничих професій, як судді, прокурори, адвокати, тепер можливо онлайн, тоді як доступ до таких відео-досьє мають дедалі більше урядових установ та неурядових організацій, приватних осіб. Це створює для представників правничих професій все більше можливостей вивчити стратегії, тактику, поведінку, прийоми, техніки, жести, тип вбрання та інші аспекти роботи їхніх колег. У адвокатів з'являються нові можливості дізнатися, як працюють судді, прокурори та їхні конкуренти по адвокатській практиці. Прокурори отримують нові можливості вивчити роботу суддів та адвокатів. Перед суддями виникають нові можливості дослідити роботу колег, дізнатися більше про прокурорів та адвокатів, які постають перед ними в процесі.

Представники правничих професій, які користуватимуться цими можливостями у постійний та системний спосіб, матимуть перевагу над тими своїми колегами, які цього не зробили. Багато чому можна навчитися, переглядаючи відео судових засідань за участі інших представ-

ників юридичної професії. Відео можна переглядати повторно, детально вивчати їх колективно разом з експертами із процедурних правил, із навичок адвокації, мови тіла, тощо. Юридичні фірми можуть системно та продумано вивчати поведінку суддів і прокурорів, із якими вони регулярно співпрацюють, а також адвокатів, із якими вони звичайно змагаються. Таким чином, виникає можливість розробити спеціалізовані/індивідуальні плани роботи з ними. Залишається визначити, якою мірою ця робота є «додатковою послугою» клієнтові, або ж стандартною сучасною практикою. Зокрема, можна стверджувати, що прокурори, які представляють державу, та адвокати, які представляють своїх клієнтів, зобов'язані (принаймні, виходячи із принципів належної обачності) використовувати відеозаписи та відео-досьє під час підготовки до судових засідань. Враховуючи обсяг наявного матеріалу, саме часові та ресурсні витрати визначатимуть обсяг зусиль, що буде приділено цьому завданню, та суму коштів, які можна на нього виділити.

2. Використання відеозаписів та відео-досьє для покращення роботи представників правничих професій

Відеозаписи надають представникам правничих професій чудову можливість та засоби побачити себе очима інших. Найкращий спосіб для таких спеціалістів покращити якість своєї роботи у суді та на публіці – об'єктивно проаналізувати кожен аспект своєї діяльності. «Камера не бреше», а отже відеозапис є оптимальним інструментом для того, щоб представники правничих професій могли краще вивчити самих себе.

Серед загальних навичок вважаємо вартими уваги вміння виступати на публіці, говорити чітко і лаконічно, по суті та переконливо, виявляти впевненість та компетентність, бути приємним у спілкуванні, тощо. Із конкретних навичок виділяємо стиль та швидкість мовлення, тон та гучність мовлення, вирази обличчя, зоровий

контакт, граційність рухів та статури, позиції та розміщення тіла, положення ніг, жести та використання рук, контакт із іншими людьми, тощо. Важливо також враховувати реакцію інших осіб на конкретний стиль поведінки. Усі ці аспекти є складовими поняття «професіонал».

Корисним є проведення таких спостережень та аналізу у групах, за участі спеціалістів з комунікації/мови тіла та інших представників правничих професій. Звісно, це може бути незручно і страшно. Більшість людей ніяковіє, коли спостерігає чи критикує самих себе. Тим не менш, представники правничих професій можуть багато чому навчитися від цього процесу, а значну частину такої інформації неможливо отримати із інших джерел.

3. Використання відеозаписів та відео-досьє для боротьби із службовим недбальством та посиленням професійної дисципліни

Відео-досьє судових засідань можуть надати незаперечні докази помилок, некомпетентності, порушення законів та прав представниками правничих професій. Це можуть бути помилки у нормах матеріального чи процесуального права, порушення міжнародних зобов'язань або етичних норм, порушення прав осіб (від міжнародних інвесторів до підзахисних у кримінальному провадженні). Відео-досьє можуть використовуватися як доказ у дисциплінарних провадженнях за участі суддів, прокурорів чи адвокатів. Ініціатива «Відкритий суд» заснувала Комітет Етики Правосуддя, до якого входять видатні та відомі незалежні експерти, із метою перегляду відеозаписів, перевірки дотримання стандартів поведінки, формування рекомендацій стосовно дисциплінарних заходів для органів самоврядування у правничій сфері. Робота Комітету є повністю прозорою та публічною, а його висновки мають моральну вагу. Відеозаписи можуть слугувати як доказ у цивільних провадженнях, де розглядатимуться звинувачення адвокатів у професійному недбальстві. ЗМІ можуть використовувати їх для висвітлення та

критики того, що відбувається у суді, дій представників правничих професій. Використання відео-досьє може навіть дійти до міжнародних судів.

Такі зрушення у більшій своїй частині будуть позитивними. Загальновідомим є той факт, що представники правничих професій схильні краще поводитися, коли їх записують, коли вони знають, що такі відеозаписи можуть згодом використовуватися у безліч різних способів, включно із дисциплінарними провадженнями, боротьбою із службовим недбальством, зв'язками із громадськістю. Тим не менш, існує деяка непевність стосовно того, як такі процедури застосовуватимуться на практиці, у який спосіб використовувати такі відео як докази (див. Пункт 12). Завжди є місце для неправильного тлумачення чи зловживання відеозаписами у дисциплінарних провадженнях. Мають бути розроблені протоколи та стандарти оптимальної роботи із відеозаписами у рамках проваджень із дисциплінарних та професійних питань. Завжди існує небезпека «суду преси».

4. Використання відеозаписів та відео-досьє для покращення законодавства, судової практики, реформи правосуддя, реалізації суспільних інтересів

Відеозаписи судових засідань можуть стати потужним інструментом реформи правосуддя, зміни судової практики, просування таких суспільно важливих інтересів, як правова реформа. Саме із цією метою юридичні компанії, адвокати-активісти, неурядові організації, навчальні установи у сфері права та ЗМІ вже розробляють «правові портфоліо», де розглядається конкретне питання, що представляє інтерес для них та для їхніх клієнтів.

Правові портфоліо складаються з:

- а) Відеозаписів реальних судових засідань,
- б) Цитування положень національного та міжнародного права,
- в) Правового аналізу того, як порушуються закони і права та як/чому має змінюватися практика,
- г) Рекомендації, пропозиції щодо правової реформи, настанови щодо вирішення проблем, тощо.

Правові портфоліо можуть бути потужним та корисним елементом рекламних, інформаційних, освітніх заходів, кампаній із підвищення обізнаності. Відеозаписи судових засідань

роблять правові портфоліо більш практичними та впливовими, ніж застарілі друковані матеріали, письмові висновки експертів у сфері права. Потенційна тематика є безмежною: від поведінки представників правничих професій, через порушення міжнародних стандартів та найкращих практик і до незадовільних умов залів судових засідань та інших приміщень. Неурядові організації можуть створювати правові портфоліо із добірками відео щодо порушень прав людини цільової групи осіб, інтереси яких вони захищають. Юридичні компанії також можуть створювати правові портфоліо стосовно поширених помилок судів, що впливають на їхніх клієнтів, із метою покращення ефективності своєї роботи. Підготовка правових портфоліо може бути підтримана журналістами, які потім використають їх на телебаченні. Правовими портфоліо можливо обмінюватися через соціальні мережі, для того, щоб привертати увагу до проблемних питань чи практик. Значна частина коментарів з'являється якраз у соціальних мережах. Звісно, належним чином підготовлені та стратегічно використані правові портфоліо можуть стати каталізатором продуманих правових реформ.

5. Використання відеозаписів та відео-досьє для підготовки представників правничих професій

Відеозаписи судових засідань є надзвичайно важливими для планування та розробки навчальних матеріалів підвищення професійної кваліфікації. Правові портфоліо, описані вище, надають представникам правничих професій конкретні приклади того, як їхні колеги діють у судах, як з позитивної, так і з негативної точок зору. Вони виявляють проблеми, пов'язані із суттю справи, процедурними та етичними аспектами, порушеннями. Вони показують, що саме має бути покращено і як цього досягти. Вони є прекрасною основою для плідних обговорень.

Саме тому, відеозаписи можуть бути використані професійними викладачами суддів, прокурорів та адвокатів із метою точного розуміння їхніх вимог, оцінки навчальних потреб. Установи, що здійснюють підготовку представників правничих професій, можуть використовувати відеозаписи, щоб переконатися, що така підготовка є якомога більш практичною та відповідає необхідній тематиці. Судді апеляційних судів можуть послуговуватися відеозаписами роботи суддів першої інстанції для визначення їхніх навчальних потреб. Адвокати та прокурори вищої категорії використовуватимуть відеозаписи для схожих цілей.

Відеозаписи та правові портфоліо є надзвичайно цінними для вироблення конкретних професійних навичок через навчання. Судді можуть покращити свої вміння у частині управління судовими засіданнями, винесення рішень, робо-

ти із прокурорами та адвокатами. Серед тем, важливих для прокурорів та адвокатів, зазначаємо а) вступне та заключне слово, б) перехресний допит, в) показання свідків, г) робота із доказами, д) використання мови тіла, тощо. В ідеалі, правові портфоліо включатимуть питання для обговорення, практичні вправи, рольові ігри, і т. ін.

Звісно, найкраще за все було б обмінюватися та надавати взаємний доступ до відеозаписів і правових портфоліо, що слугувало б колективним цілям підвищення стандартів роботи судової системи. Тим не менш, це може призвести до появи конкуренції між різними навчальними установами, організаціями, що займаються підготовкою та наданням правових портфоліо, а також між значною кількістю юридичних факультетів, які готують майбутніх адвокатів. Такі інституції можуть вважати правові портфоліо, що були ними розроблені, своїм власним матеріалом, у зв'язку із чим не захочуть ділитися ними із своїми потенційними конкурентами. Вони можуть прийняти рішення зберігати такі матеріали подалі від певної групи осіб (наприклад, від журналістів). Меншою є вірогідність, що такий підхід оберуть неурядові організації чи міжнародні донори. У будь-якому разі, питання, пов'язані із доступом та використанням правових портфоліо для навчання та підвищення кваліфікації, вимагатимуть додаткових роз'яснень.

6. Використання відеозаписів та відео-досьє для управління кадрами

Відеозаписи можуть виконувати важливу роль в управлінні людськими ресурсами та персоналом. Наприклад, вони можуть стати частиною офіційних особових справ суддів та прокурорів, переглядатися для прийняття рішень стосовно підвищень, просування по кар'єрних сходах, у рамках дисциплінарних проваджень. Вони також можуть зберігатися адвокатськими компаніями, як частина особових справ підлеглих. Відеозаписи є відносно об'єктивним свідченням якості роботи, вони можуть бути корисними під час моніторингу прогресу та професійного зростання.

Тим не менш, за певних умов є недоречним проводити суворе оцінювання, спираючись на відеозаписи роботи представників правничих професій, не маючи деталей конкретної справи.

Наприклад, адвокати можуть обрати специфічний чи незвичний підхід до справи із стратегічних міркувань та після консультацій із своїм клієнтом; пізніше такий підхід не має стати підставою для здогадів без розуміння справжніх обставин.

Звісно, виникне питання щодо того, хто має право доступу до відеозаписів в особовій справі, або ж у якій мірі певна особа має право спростовувати чи коментувати відеозаписи. За наявності лише незначної добірки відеозаписів можуть виникнути питання стосовно їх репрезентативності по відношенню до реальної ситуації. Оскільки відділи управління кадрами працюють за заздалегідь встановленими процедурами, вважаємо за доцільне визначити певний протокол чи настанови стосовно цієї проблематики.

7. Використання відеозаписів та відео-досьє для правової підготовки на юридичних факультетах

Відео-досьє та правові портфоліо здатні виконувати надзвичайно цінні функції під час їх застосування юридичними факультетами та іншими закладами юридичної освіти. Перш за все, з очевидних причин вони є ідеальним інструментом для навчання. Юридичній освіті часто закидають, що вона занадто теоретична і належним чином не адаптована до розвитку практичних навичок. Ніщо не може бути більш практичним, ніж вивчення та аналіз реальної роботи у судах, проблем та викликів, які насправді постають перед представниками правничих професій. Обсяг матеріалів потенційно зростатиме, оскільки збільшуватиметься кількість записів усіх видів проваджень та типів справ на різних рівнях судової системи.

Підготовка відео-досьє та правових портфоліо з легкістю може бути інтегрована у навчання студента: у контексті юридичних клінік, підготовки дипломних робіт або як незалежне дослідження. Студенти юридичних факультетів можуть отримати значні переваги від таких тематичних досліджень стосовно судової практики, проводячи їх у рамках написання магістерської чи кандидатської роботи, або під час проходження практики. Деякі із цих робіт зре-

штою можуть підтримати юридичні фірми, неурядові організації, професійні асоціації та міжнародні організації, які прагнуть покращувати доступність інформації із конкретних питань, заохочувати науково-дослідницьку роботу, надавати навчальні можливості та підтримувати розвиток професіоналів у цій галузі.

Підготовка відео-досьє та правових портфоліо також може служити сполучною ланкою між системою юридичної освіти та багатьма різними сторонами і установами. Вони можуть служити основою для взаємовигідних відносин між юридичними факультетами та юридичними фірмами, між юридичними факультетами і професійними асоціаціями суддів, прокурорів і адвокатів, між юридичними факультетами і засобами масової інформації, між викладачами і практикуючими юристами, між студентами юридичних факультетів та юридичними фірмами, між студентами та практикуючими юристами і т. д. Це приносить користь і юридичній професії і системі юридичної освіти, шляхом підвищення рівня діючих правових фахівців та надаючи практичний досвід для майбутніх фахівців в сфері права.

8. Використання відеозаписів та відео-досьє для підготовки клієнтів та свідків

Відеозаписи реальних судових засідань можуть бути надзвичайно корисними для підготовки осіб, які не мають досвіду надання показань, або ж не знайомі із судовими процедурами. Хвилювання чи навіть нервування новачків щодо допиту чи появи у суді є абсолютно природними. Це може вплинути на те, як вони дають показання. Саме тому, прокурори та адвокати мають використовувати відеозаписи для досудової підготовки своїх клієнтів, підзахисних, потерпілих або свідків та судових експертів. Можна показувати як гарні/позитивні, так і погані/негативні приклади.

Таким чином, існує можливість розглянути велику кількість тем, включно із тим, як відповідати на запитання, як говорити коротко та точно, як використовувати мову тіла, ефективно подати інформацію, належним чином поводити-

ся, як вдягнутися, тощо. Завжди важливо заздалегідь підготуватися до таких питань, а використання відеозаписів зробить таку підготовку більш точною та дієвою. Добре підготовлені особи свідчать більш ефективно, їх складніше здивувати, вони більш розслаблено справляються із своєю роллю у судовому засіданні.

Відеозаписи можуть бути корисними для підготовки судових експертів, навіть якщо в них вже є досвід у цій сфері. Вони можуть отримати переваги, переглядаючи свідчення судових експертів іншої сторони у попередніх подібних справах. Вони також можуть побачити, як інші експерти свідчили у схожих справах. Деякі з таких досьє (наприклад, відео осіб, які регулярно виконують функції судових експертів) здатні навіть мати певну комерційну цінність.

9. Використання відеозаписів та відео-досьє для підготовки до судових засідань

Існує низка способів підготовки представників правничих професій до судових засідань шляхом використання відеозаписів та відео-досьє. В цілому, ці способи можна розділити на дві категорії.

По-перше, чимало підготовчих заходів можна провести заздалегідь, до першого судового слухання. Наприклад, дуже корисним є проведення

загального аналізу роботи інших представників правничих професій із використанням відеозаписів попередніх справ. Хоча такі відеозаписи прямо і не пов'язані із конкретною справою, в них все одно є можливість знайти багато корисної інформації, як і зазначено у Пункті 1 вище за текстом.

По-друге, таким чином можливо здійснити

певну підготовку вже протягом розгляду справи, зокрема коли слухання перенесено на інший день. Відеозаписи першого дня слухань або першого етапу розгляду справи можна переглянути із низкою цілей. Наприклад, існує можливість подивитися на роботу та аргументи інших учасників засідання, на свідчення клієнтів, підзахисних та свідків, побачити речі, які було пропущено під час засідання, або ж пошукати нові напрями розвитку справи.

Відеозаписи мають ряд значних переваг у порівнянні із аудіозаписами та стенографічним протоколом. Завдяки ним можна ретельно проаналізувати невербальну комунікацію (мову тіла) та порівняти її із вербальними вираженнями, оцінити емоційний контекст, дізнатися більше про почуття та емоції, таким чином визначивши, чи певна особа приховує інформацію чи обманює суд.

Відповідно, відеозаписи дають можливість помітити «мікро-жести». Мікро-жести – це надзвичайно короткі вирази обличчя або рухи, які зазвичай відбуваються як негайна реакція на стимул (наприклад, на запитання), ще до того, як особа змогла опанувати слова та жести. Мікро-жести здатні нести дуже багато інформації. Великі компанії часто ретельно аналізують мікро-жести у відеозаписах співбесід майбутніх співробітників. Вимовлені слова часто відрізняються від мікро-жестів, які є реакцією на найскладніші запитання, наприклад, про відносини із попереднім роботодавцем. У деяких країнах експерти із невербальної комунікації працюють на компанії виключно із метою спостереження за засіданнями та надання порад адвокатам стосовно стратегій та тактик, спираючись на те, що

працює чи не працює із цим суддею чи присяжними.

Відеозаписи, на яких зображено одночасно прокурора та суддю або адвоката та суддю, можуть продемонструвати дієвість певних аргументів. Прокурори та адвокати можуть оцінити, які аргументи і думки сприймаються із інтересом, сфокусуватися на них під час продовження слухань, відкинувши ті аргументи і думки, які сприймаються погано. Враховуючи вищезазначене, судді мають навчатися та практикувати підтримання нейтральних виразів обличчя та позицій тіла, щоб приховати, що вони думають чи відчувають.

Відеозаписи групи прокурорів або адвокатів, які разом працюють над справою, або адвокатів, які представляють різних клієнтів чи підзахисних в об'єднаній справі, корисно використовувати для покращення командної роботи та синхронізації, для демонстрації взаємної підтримки. Якщо прокурори чи адвокати відправляють смс-повідомлення, поки говорять їх колеги, це є очевидним проявом неповаги. Але вони також можуть виявляти таку неповагу через негативні вирази обличчя, жести, іноді навіть не усвідомлюючи цього. Уважні судді чи захист іншої сторони можуть багато чого дізнатися, спостерігаючи за реакцією колег, коли виступає один із прокурорів чи адвокатів. Відеозаписи можуть допомогти прокурорам та адвокатам навчитися кращій співпраці та підтримці партнера.

Із вищезазначеного очевидно, що аналіз відеозаписів засідання у справі, яка триває, може бути надзвичайно корисним для підготовки до майбутнього розвитку справи, особливо якщо проводити такий аналіз у групі експертів.

10. Зробити відеозаписи якомога більш корисними

Не всі відеозаписи робляться однаково. Окрім питань якості та формату головним фактором, який визначає цінність запису, є робота камери. Технічно кажучи, відеозаписи судових засідань мають бути панорамними. Не бажано робити наближення та макрозйомку. Тим не менш, на практиці це досить складно контролювати. Представники правничих професій не можуть відслідковувати незначні рухи рук чи зміни положення спостерігачів, які використовують пристрої для відеозапису. А особи, що роблять відеозапис ручними камерами, можуть інстинктивно/випадково змінити об'єкт фокусування, реагуючи на події, що відбуваються під час засідання.

У результаті, відеозаписи іноді фокусуються виключно або переважно на особі, яка говорить, або ж на певній іншій особі, а іноді камера рухається залом. Але зазвичай більш корисно бачити одночасно доповідача та слухача, зокрема якщо слухачем є суддя, для того щоб мати змогу оцінити їх взаємодію, побачити реакцію на певний

коментар або дію. До того ж, дуже повчально спостерігати, як сторони у провадженні, підзахисні, свідки реагують на те, що було сказано, навіть якщо зверталися не до них. Саме тому, панорамні зйомки є найбільш корисними, за умови існування можливості чітко та детально побачити усіх суб'єктів одночасно.

На жаль, конфігурація залів судових засідань та їх малий розмір часто впливають на роботу камери та обмежують кут зйомок. Місць для сидіння зазвичай небагато, з них немає панорамного виду. Слухання дотепер іноді проводяться в кабінетах суддів. Це ще більш ускладнює зйомки, але спеціальні панорамні камери можуть частково вирішити цю проблему.

Враховуючи вищезазначене, представники правничих професій, які організовують відеозйомки, мають готувати та контролювати тих, хто здійснюватиме запис, щоб переконатися, що результат такого запису буде якомога більш корисним.

11. Право на отримання доступу чи зняття копії із відео, знятого іншими особами

Чи існують якісь майнові права на відеозаписи судових засідань? Найчастіше вони розміщуються на веб-сайтах із необмеженим доступом (хоча існує певна критика такого загального доступу, а стаття 11 Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд», здається, встановлює деякі обмеження). Логічно мислячи, неможливо заявити авторські права на відеозапис відкритого судового слухання. Тим не менш, правові портфоліо, які згадувалися вище, включають а) добірку відео чи оброблені фрагменти відео з акцентом на певній тематиці, що часто вимагає значний витрат часу та зусиль, та б) правовий аналіз. Це може зробити їх «об'єктом авторських прав». Відеозаписи можуть бути використані у спосіб, який надає їм «доданої вартості», що спричинить намагання обмежити їх вільне розповсюдження. Таким чином, можуть виникнути майнові вимоги та намагання ліцензувати чи обмежити використання матеріалів, що містять відеозаписи. Процедури чи стандарти вирішення таких ситуацій поки не визначені.

Деякі особи можуть уникати чи опиратися поширенню навіть тих відео, що не мають «доданої вартості». Що трапиться, якщо одна зі сторін

судового засідання зробить відеозапис, а коли інша сторона забажає отримати його копію, то не зможе цього зробити? Чи мають судді вирішувати такі спори? Ситуація може ускладнитися ще більше, якщо спостерігачі за судовим засіданням зроблять відеозапис, який потім забажають зберегти у себе як єдину копію. Представники правничих професій можуть вимагати від таких спостерігачів записи. А якщо спостерігачі у відповідь вимагатимуть відшкодування їхніх «витрат», включно із витратами на придбання обладнання чи час, проведений у суді? Якщо прокурори та адвокати тиснутимуть на таких спостерігачів для отримання копій? Якщо виникнуть спори стосовно того, чи було надано увесь відеозапис, чи лише його оброблену версію? Що трапиться, якщо відеозапис буде «втрачено» або його частина «не підлягатиме використанню»? Чи мають існувати процедури сертифікації чи класифікації для відеозаписів? Існує багато можливих сценаріїв для суперечок. Розробка протоколів та процедурних настанов є тільки відправною точкою вирішення цих проблем.

12. Відеозапис як доказ

Існує багато різних способів використання відеозаписів як доказів. Вони можуть бути застосовані для заперечення чи спростування свідчень сторін, підзахисних, свідків у подальших слуханнях тієї самої справи. Вони можуть використовуватися для заперечення чи спростування свідчень в інших, пов'язаних справах. Вони можуть виявитися надзвичайно корисними для спростування свідчень судового експер-

та, який надав протилежний висновок чи тлумачення у попередній справі. Відеозаписи можуть бути використані як докази у позовах про службову недбалість чи у дисциплінарних провадженнях проти представників правничих професій. Потрібно розробити стандарти та процедури використання відеозаписів, підтвердження їх оригінальності та визначити підстави повної заборони їх використання у певних випадках.

13. Як відеозаписи можуть вплинути на судові засідання

Більшість представників правничих професій звикли до пильної уваги. Зокрема, судді є публічними особами, які перебувають під ретельним спостереженням інших осіб. Прокурори та адвокати працюють перед своїм керівництвом та клієнтами, у них дедалі частіше беруть інтерв'ю, вони роблять заяви у ЗМІ.

Як вже було згадано вище, зазвичай, представники правничих професій враховують той факт, що їх записують, намагаючись у такому випадку виявити свою найкращу поведінку. Таким чином, вони можуть говорити інші речі та у інакший спосіб, або ж інакше діяти. Може виникнути необхідність використовувати помірковане мовлення, щоб уникнути негативної реклами. Занадто дорогий чи ошатний одяг,

коштовні годинники чи прикраси можуть призвести до негативних коментарів. Насправді, відеозаписи можуть вплинути навіть на те, як представники правничих професій працюють із справами. Прокурори чи адвокати не захочуть займати правову позицію чи висловлювати твердження, які сприймаються як непрофесійні чи непопулярні. Прокурори можуть стати об'єктом громадського засудження, якщо вимагатимуть занадто суворого покарання за незначні порушення. Адвокати можуть відмовитися від заявлення необґрунтованих фінансових вимог у господарській справі.

Значну кількість таких ефектів можна вважати позитивними. Запис на відео змушує представників правничих професій поводитися

більш помірковано та професійно. І ця ситуація стає все більш прийнятною та приймається не тільки в Україні. Але також існує ймовірність, що прокурори та адвокати приділятимуть більше уваги грі, ніж власне виконанню своїх обов'язків чи навіть перемозі. Зрештою, в залі судових засідань присутні лише декілька осіб, тоді як мільйони людей матимуть змогу побачити відеозапис. У найгіршому випадку, судовими засіданнями можуть зловживати, перетворити їх на частину PR-кампаній чи рекламні трюки. Ці питання мають бути вирішені через системи професійної дисциплінарної відповідальності, кодекси етичної поведінки, адже використовувати судові засідання з будь-яких прихованих мотивів є «зловживанням судовим процесом».

Ситуація відрізняється щодо сторін, підзахисних та свідків, адже існує менша вірогідність того, що вони вже мають досвід виступу перед камерами, бо вони менш звиклі до відеозапису або для них це навіть незручно. Для деяких осіб це може не становити проблем, наприклад, для представників великих компаній. Але відповідачі у кримінальних провадженнях є надзвичайно вразливими, адже факт звинувачення у злочині автоматично призводить до певної шкоди особі.

Така ситуація ще більш погіршується, коли обвинувачені у залі засідання знаходяться за решіткою або ж вдягнені в тюремний одяг. Осіб, не звиклих до публічних диспутів, може налякати запис у компрометуючих умовах, до якого потім існуватиме необмежений доступ. Це може вплинути на те, як такі особи дають свідчення. Треба обережно підходити до індикаторів фінансового статусу, таких як одяг чи прикраси.

Іншим серйозним питанням є те, як відеозапис може вплинути на зміст свідчень. Сторони, підзахисні, свідки можуть змінити свої показання через те, що ведеться зйомка. Вони можуть хвилюватися стосовно «спадку», який залишать, або ж переживати, що конкретні люди (від начальників до членів родини) отримують доступ до відеозаписів, де вони зображені у не найкращому світлі. Це знову ж таки повертає нас до відмінності між правом здійснення відеозаписів та їх розповсюдження.

Частина з цих проблем може бути вирішена заздалегідь. Тим не менш, представники правничих професій мають уважно ставитися до усіх видів потенційного впливу відеозаписів на судові засідання, за можливості вживати запобіжних заходів.

14. Право на особисте життя, право на безпеку та зберігання відеозаписів і відео-досьє

Право на особисте життя охороняється українським законодавством та статтею 8 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. У той же час, Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» не містить жодних положень, де з усією визначеністю охороняється право на особисте життя у контексті права на здійснення відеозапису судових засідань.

По-перше, треба ретельно розрізняти потенційних суб'єктів відеозапису. Судді та прокурори є, певним чином, державними службовцями; до того ж, можна стверджувати, що усі представники правничих професій є «публічними особами». Тим не менш, сторони, підзахисні, свідки зазвичай публічними особами не є. Можна стверджувати, що сторони цивільного провадження виносять свою суперечку на публічний майданчик, тим самим втративши певні права на особисте життя. Однак, обвинувачені у кримінальних провадженнях є невинуватими (на підставі презумпції невинуватості, поки не доведено протилежне), які були приведені до зали засідань проти їхньої власної волі, звинувачуються у вчинку, що більш ніж напевно шкодить їх репутації. Спеціальний захист є очевидно необхідним для певних категорій справ, таких як справи за участю неповнолітніх, справи щодо національної безпеки, комерційних таємниць, організованої злочинності (де свідки можуть

мати причини боятися за власну безпеку). Звісно, спостерігачі за судовим засіданням мають інший статус та інші права.

Зрозуміло, за винятком особливих випадків, судові засідання мають бути відкритими для громадськості. Це – базовий принцип прозорості та доступу до правосуддя, він є ключовим для демократичного і відповідального урядування та верховенства права. Можемо навіть почути аргумент про те, що якщо люди мають право бути присутніми на судових засіданнях, вони також мають право на доступ до таких засідань через засоби мовлення. В інакшому випадку, це право штучно обмежується тим колом осіб, які мають змогу фізично бути присутніми у залі судових засідань у визначений час, тоді як автоматично виключаються люди, які знаходяться в іншій місцевості або ж працюють протягом робочих годин суду. Тим не менш, відеозаписи є якісно іншим предметом. Вони можуть існувати вічно, їх можна поширити по всьому світу за декілька секунд, ними можна маніпулювати чи представити їх поза контекстом, без контролю залучених суб'єктів, вони можуть бути використані із прихованих мотивів.

Можливим є вживання ряду заходів захисту приватності. Наприклад, обличчя особи можна розмити, а звук – вимкнути, коли надається особиста інформація. Тим не менш, такі заходи вимагають редагування відео, що потребує часу

та може дорого коштувати. Ще більшою проблемою є той факт, що це не прописано у жодних вимогах, не існує стандартизованих процедур чи настанов. Найбільшою ж проблемою є відсутність механізмів контролю за дотриманням таких вимог.

Право на особисте життя може залежати від конкретних способів використання відеозаписів та відео-досьє. Відповідно, ця проблема має розглядатися у контексті. Зокрема, до питань, пов'язаних із приватністю та авторськими правами, часто застосовується окремий підхід, якщо йдеться про використання у рамках навчальної діяльності. Чи призводить це до зміни рівноваги між приватністю та прозорістю, коли правові портфоліо використовуються для підвищення професійної кваліфікації? Важливим фактором також є сторона, що використовує такі відео. Наприклад, адвокати можуть заперечити проти дозволу прокурорам використовувати відео із їхніми клієнтами, посилаючись на захист особистого життя, але вони не будуть так хвилюватися, якщо відео робитиме спостерігач, який є другом їхнього клієнта.

Ще однією важливою завадою захисту приватності є «інклюзивна» природа відеозаписів. Панорамні відео записують багато осіб, показують їх спілкування. Відеозапис, який використовується для демонстрації поведінки однієї особи, все одно включатиме й інших осіб. До того ж, іноді існує необхідність показати декількох людей. Наприклад, відеозапис, де показано, як суддя чи прокурор тисне на відповідача, має обов'язково включати самого відповідача, щоб показати вплив такої поведінки на нього.

На жаль, деякі питання, пов'язані із правом на особисте життя, будуть вирішуватися через суд. Це буде складно. Такі справи можуть потре-

бувати залучення різних видів провадження та значних витрат часу. Можливо, існуватимуть підстави для подання позовів до Європейського суду з прав людини. Саме із цих причин важливо найближчим часом розглянути питання, пов'язані із приватністю, та як вирішувати такі спори.

Треба також вирішити проблеми безпеки. Багато представників правничих професій вже відчують загрозу від посадовців чи від приватних осіб. Значна кількість адвокатів вважає, що свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю має видаватися разом із дозволом на носіння зброї у цілях самозахисту. Право на безпеку та право на особисте життя взаємопов'язані. Особи, що роблять відеозаписи засідань, вже дозволяють собі знімати та ставити запитання представникам правничих професій за межами судових приміщень. Чи можна знімати представників правничих професій на вулиці, в їх автомобілях, біля їхніх домівок? Чи можуть такі відео використовуватися для формування сумнівів щодо джерел їхніх доходів? Чи папараці переключать свою увагу із кінозірок на представників правничих професій? Чи представники ЗМІ мають більш широкі права, коли йдеться про доступ до представників правничих професій у громадських місцях? Як проблеми, пов'язані із безпекою, та офіційна реакція на них відрізнятимуться у великих, середніх містах, селах? Які стандарти та процеси мають застосовуватися до запитів про охорону, отриманих від представників правничих професій? Чи маємо ми очікувати збільшення кількості запитів про виділення охорони для представників правничих професій? Хто покриватиме витрати, пов'язані із охороною, якщо потреба у ній стала результатом професійної діяльності?

15. Управління відеозаписами та відео-досьє у мережі Інтернет

Українським законодавством та статтею 8 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод також охороняється право представників правничих професій захищати свою репутацію. Це викликає низку складних питань стосовно зростання у геометричній прогресії обсягу публічно доступної інформації, яка негативно впливає на репутацію представників правничих професій.

Треба вирішити наступні питання:

- Які права мають представники правничих професій на доступ до цифрової/відео інформації про них, якщо така інформація знаходиться у розпорядженні державних органів, професійних асоціацій, навчальних установ, неурядових організацій, ЗМІ, приватних осіб?
- Які права мають представники правничих

професій на інформацію стосовно того, хто отримав доступ до онлайн інформації про них (конкретизована індивідуальна або загальна статистика)?

- Чи журналісти мають спеціальні привілеї з цього приводу, із метою проведення розслідування чи пошуків для статей та програм?
- Які права мають представники правничих професій стосовно зміни чи реакції на цифрову/відео інформацію про них, доступну онлайн?
- Що представники правничих професій можуть зробити із веб-сайтами чи мобільними додатками, що надають конфіденційну чи зашифровану цифрову/відео інформацію про них?
- Якою є відповідальність установ або приватних осіб, які володіють цифровою/відео інформацією стосовно представників прав-

ничих професій, стосовно перевірки та/або актуалізації інформації, яку вони зберігають та викладають? У який момент така інформація може вважатися «застарілою», а, отже, непридатною для розповсюдження? Якщо представник правничої професії був звинувачений у порушенні дисципліни, але потім ці звинувачення було знято, чи інформація про такі звинувачення все одно може бути опублікована?

- Якою є відповідальність веб-сайтів, які просто зберігають інформацію, що викладається іншими особами? Чи можуть веб-сайти уникнути відповідальності, стверджуючи, що вони є просто платформами, а, отже, не несуть відповідальності та не можуть контролювати контент?
- Як представники правничих професій можуть звертатися до установ чи приватних осіб, які розміщують свої веб-сайти за межами юрисдикції, де живуть та працюють такі представники? Чи можуть організатори таких веб-сайтів нести відповідальність у будь-якій юрисдикції, із якою існує доступ до веб-сайту, або ж тільки у країні, де розміщено сервер веб-сайту?
- Як представники правничих професій можуть відреагувати, якщо відеозаписи за їх участі використовують чи критикують у правових портфоліо, особливо якщо вони представлені як негативні приклади?
- Як представники правничих професій можуть відреагувати, якщо відеозаписи за їх участі використовуються у PR-матеріалах чи навіть у рекламі?
- Як представники правничих професій мають реагувати на веб-сайти, де представлені оцінки від клієнтів та інша інформація про таких представників, включно із відеозаписами та відео-досьє? Чи розміщення негативної інформації про представників правничих професій у мережі Інтернет вважатиметься наклепом, чи втручанням у договірні відно-

сини, якщо потенційні клієнти вирішать не наймати більше такого спеціаліста?

- Що можуть зробити адвокати, щоб впевнитися, що коментарі про них та їхню роботу є справжніми? Загальновідомим є той факт, що багато коментарів на веб-сайтах із оцінками усіх категорій, від готелів і ресторанів до співробітників, є несправжніми.

Це не просто список теоретичних запитань. Дисциплінарні органи, слідчі, решта представників правничих професій, журналісти, науковці, потенційні клієнти, незадоволені клієнти, навіть допитливі сусіди можуть вирішити подивитися онлайн-інформацію про певного представника правничих професій. Правники мають уважно ставитися до інформації, що викладається про них у мережі Інтернет, хто отримує доступ та використовує таку інформацію, як ця інформація використовується надалі. Це важливо для того, щоб вжити необхідних заходів із метою захисту репутації та онлайн-особистості від неточної чи потенційно шкідливої інформації.

Окрім пильності до такої інформації із метою захисту своєї онлайн-особистості та іміджу, представники правничих професій можуть використовувати відеозаписи для рекламування своїх послуг. Це зокрема стосується адвокатів, які мають приватну практику та можуть займатися рекламуванням своїх послуг, використовуючи для цього відеозаписи. У той самий час, суддям та прокурорам не заборонено використовувати соціальні мережі або інші платформи, щоб розміщати відео-приклади своєї роботи, допоки це робиться у гідний спосіб. Подаючи свою кандидатуру на певну посаду, правники можуть включити певні відеозаписи до свого «електронного резюме». Дійсно, перед представниками правничих професій існує ряд інноваційних способів використання відеозаписів та відео-досьє як частини створення власного бренду та підтримання іміджу.

16. Зловживання відеозаписами та відео-досьє

Було б помилкою з нашого боку недооцінити вигадливість та винахідливість тих, хто прагне зловживати своїм правом на здійснення відеозаписів судових засідань.

Представники правничих професій уже зіткнулися із намаганнями умисно зашкодити їх репутації або шантажувати заради відступних. Особи, які стверджують, що в них є наклепницькі матеріали, зв'язуються із представниками правничих професій, включно із суддями, вимагаючи від них «хабарів» за нерозголошення. Спеціалістам погрожують, що такі потенційно шкідливі матеріали буде надіслано в дисциплінарні органи та до ЗМІ. Очевидно, що йдеться

про шантаж, але поки складно визначити, як саме захищатися чи реагувати у такій ситуації.

Можемо уявити й інші, менш шкідливі, але не безневинні способи зловживання відеозаписами. Наприклад, високоякісні панорамні відео можна використати, щоб наблизити зображення і побачити вміст документів на столі, екрану комп'ютеру чи телефону. Представники правничих професій мають пильнувати за конфіденційністю інформації, яку залишають у полі зору камер. Відеозаписи можуть використовуватися навіть для читання по губах! Якщо прокурори та адвокати не прикриватимуть губи, говорячи пошепки до своїх клієнтів чи свідків, їхні облич-

чя потім можна проаналізувати у записі, щоб дізнатися, що саме вони казали. Ця техніка вже давно використовується у певних видах спорту. Спілкування між адвокатами та їхніми клієнтами є конфіденційним/привілейованим, а тому має охоронятися від зовнішнього спостереження; тим не менш, дехто може стверджувати, що таке право зникає, якщо спілкування відбувається на очах у інших осіб. У будь-якому разі, навряд чи адвокати знатимуть, чи використовують прокурори експертів із читання по губах під час перегляду відеозаписів.

Прокурори та адвокати також можуть зловживати відеозаписами у власних цілях. У Пункті 13 вище за текстом ми вже проаналізува-

ли можливість умисного використання судового засідання для запису PR-відео. Завжди існує вірогідність того, що прокурори чи адвокати скористаються відеозаписами для отримання переваг, шкоди професійній репутації супротивників, крадіжки потенційних клієнтів, тощо.

Враховуючи вигадливість сторін у частині зловживання відеозаписами, важко передбачити усі можливі обставини та проблеми, пов'язані із таким використанням. Саме тому, важливо запровадити спеціальні процедури для миттєвого та проактивного реагування на потенційне зловживання відеозаписами чи відео-досьє у момент виникнення такої ситуації.

III. ВИСНОВОК

Ці шістнадцять пунктів є першим аналізом цілої низки змін, які відбуваються із судовими розглядами справи, винесенням рішень, судовим переслідуванням та адвокацією у цифрову та відео еру; намаганням виокремити можливі реакції правників. Цей аналіз є лише попереднім, іноді у ньому більше запитань, ніж відповідей. Але це природно, адже така ситуація може призвести до миттєвих змін у правовій системі, зокрема, до повноцінного запровадження відеозапису, під одночасним контролем представників правничих професій та спостерігачів. Оскільки неможливо протистояти змінам, треба намагатися керувати ними та адаптуватися до них. Це можна зробити, застосовуючи проактивний підхід до питань, що виникатимуть, сприяючи загальному розумінню ситуації.

Тому, саме представники правничих професій мають а) розглянути та скористатися фантастичними можливостями, які виникають у процесі реформ, та б) підготуватися до значних викликів, уникнути яких неможливо. Правники мають започаткувати діалог, розпочати створення інституційних механізмів, розробити протоколи/процедури реагування на зміни, які відбуваються. Ті, хто не підготуються до таких змін, не досягнуть успіху та процвітання.

Зрештою, варто зазначити, що цифрова та відео ера швидко поступається місцем для віртуальної ери. Темп змін лише пришвидшується. Ємність комп'ютерів постійно зростає. 80 % інформації, згенерованої людською расою, була створена в останні два роки. Тисячі років книжки писалися від руки, п'ятсот років вони друкувалися, але за останні декілька років книжки стали переважно електронними. Що далі?

Ми можемо передбачити появу у недалекому майбутньому віртуальних залів судових засідань, де прокурори та адвокати змагаються із

своїх офісів чи домів, використовуючи прилади віртуальної реальності через супутниковий зв'язок, тоді як спостерігачі по всьому світу дивляться за цим процесом у режимі реального часу. Ми можемо передбачити голографічні зображення, що транслюватимуться у залах, тоді як потреба у переміщенні та фізичній присутності відпаде. Ми можемо передбачити проведення судово-медичної експертизи у режимі реального часу. Ми можемо передбачити віртуальне сканування сітківки ока та аналіз мозкової активності із метою ідентифікації особи, через що використання електронного підпису видаватиметься застарілим. Ми можемо передбачити існування величезних баз даних у хмарних сервісах, де зберігатимуться усі види законів, рішень, матеріалів справ, із миттєвим доступом через спеціальні тривимірні окуляри. Ми можемо передбачити, як голосові команди замінять клавіатуру, а ментальні команди подумки замінять голосові.

Вступаючи у цей новий світ, ми маємо прийняти той факт, що багато змін стануться у непередбачений нами спосіб. Зрештою, закони та судові процедури завжди відстають від технічного прогресу, і розрив між ними тільки зростає. Саме тому, важливо уявляти, розвивати, розробляти наше відчуття перспектив та бачення цілей. У той самий час, не варто забувати минуле чи втрачати його цінності. Врешті решт, ніщо не замінить відчуття книги у руках, а факсимільні апарати можуть повернутися, якщо їх почнуть сприймати як більш безпечний засіб електронного зв'язку.

Але в кінцевому рахунку, представники правничих професій мають зосередитися на найкращому виконанні своїх обов'язків у сьогоднішній день. А це означає — зміни та адаптування до цифрової та відео ери.

ДОДАТКИ

Газета «The Sun», 12 лютого 2016 р.:

Через урізання витрати на суди засідання проходитимуть в університетах. Згідно із планом Міністерства Юстиції зачинити близько п'ятої частини судів в Англії та Уельсі, існує вірогідність, що розгляд кримінальних проваджень тепер проводитиметься в університетах та меріях. Відповідно до революційного плану державного секретаря з питань юстиції 86 судових приміщень будуть зачинені або продані, тоді як для певних випадків будуть використані цивільні будівлі, такі як університети чи будин-

ки культури, зокрема для досудових слухань. Порушення правил дорожнього руху та інші адміністративні правопорушення можуть розглядатися у «цифровий» спосіб, через відеозв'язок. Міністр Юстиції Шайлеш Вара заявив: «Рішення про закриття суду завжди складно прийняти, але я певен, що у цифрову еру ми маємо у нашому розпорядженні засоби, необхідні, щоб доступ до правосуддя не опинився під загрозою».

Брати-накроторговці, які уникнули в'язниці, відправлені за ґрати після знущальницьких коментарів проти судді на Фейсбук

16 лютого 2016 р.

Спочатку уникнувши ув'язнення, два брати-книготорговці були посаджені за ґрати після того, як образили суддю на своїх сторінках у Фейсбук.

На початку цього місяця двадцятисемирічний Даніель Следден та його двадцятидворічний брат Самуель, обидва із м. Акрингтон, графство Ланкашир, Великобританія, похвалилися на своїх сторінках у Фейсбук, що отримали умовне покарання у рамках розгляду справи про наркотогівлю судом присяжних м. Бернлі. Але сьогодні братів повернули до зали суду, оскільки попередній вирок вони відзначили, виклавши на Фейсбук принизливі коментарі про суддю, яка вела їх справу.

Третього лютого брати отримали два роки умовного покарання, визнавши у суді торгівлю марихуаною. Через 90 хвилин після винесення вироку Даніель Следден виклав знущальний пост про суддю Беверлі Лант на своїй сторінці у Фейсбук. Він написав [прим.: орфографія та пунктуація автора]: «Не можу повірити своєму щастю два роки умовно замість трьох років за рішитою це ж круто! Бевірілі Лант відсмокчуй мій ***». Його молодший брат Самуель опублікував образливий коментар лишень через 40 хвилин після звільнення. Він написав: «Що ж за день ми провели у суді Бернлі! Відсмокчіть

ахаха 2 роки умовно».

Після їх сьогоднішнього виклику до суду суддя Лант залишила братів під вартою, оскільки не була готова випустити їх під заставу. Перегляд справи відкладено на 26 лютого, щоб мати змогу проаналізувати усі коментарі стосовно вироку і оцінити у світлі цих коментарів попереднє розкаяння братів у суді. Обидва засуджених вже написали листи-вибачення.

Суддя зазначила, що розкаяння стало «важливою складовою» під час винесення рішення, але початково передбачена дворічна тривалість ув'язнення не ставиться під сумнів. Вона сказала: «Розглядається лише факт умовного відбування покарання. Чи винесла б я таке рішення, як би ще тоді знала їх справжні погляди та думки про судові процедури.» Суддя Лант не зачитувала Фейсбук-повідомлення у суді, оскільки, за її словами, вони містять «образливі елементи сексуального характеру». Вона додала, що Фейсбук-повідомлення не розглядалися як неповага до суду, адже слухання справи вже було завершено.

Брати Следден, разом із своїм сорокап'ятирічним батьком Вільямом Следден, який також отримав умовне покарання, визнали торгівлю марихуаною із помешкання на Хопвуд Стріт, де проживає родина, з травня по вересень 2014 р.

Китайський «Чувак із годинником» Янг Дакаї отримав 14 років ув'язнення за корупцію

Переклад статті з «The Guardian», 5 вересня 2013 р.

Громадськість обурили знімки посадовця на місці ДТП, із посмішкою на обличчі та годинни-

ком, який є занадто дорогим для державного службовця. За повідомленнями китайських ЗМІ, регіональний посадовець, який здобув Інтернет-славу після фотознімків, де він посмі-

хається на місці жакливної автобусної аварії, був засуджений до 14 років ув'язнення за корупцію.

Ще у серпні минулого року Янг Дакаї був нікому невідомим посадовцем, — головою служби безпеки праці у провінції Шеньсі, якщо говорити точніше. Але потім фотографії, де він посміхається на місці зіткнення автобусу із повним метанолу танкером, коли загинуло 36 осіб, розійшлися по Інтернету завдяки платформі Sina Weibo, найпопулярнішому мікроблогу Китаю. Деякі із користувачів Weibo, розлючені очевидною черствістю Янга, помстилися, розмістивши фотографії посадовця, де він зображений із розкішними годинниками, які не міг би собі дозволити на зарплату держслужбовця. Один із користувачів назвав його «Чувак із годинником» і це прізвисько швидко стало символом екстравагантності держслужбовців у ЗМІ та на інтернет-форумах.

Прокуратура дійшла висновку, що Янг не зміг пояснити походження сумнівних активів обсягом у \$527,000; минулого місяця він визнав, що взяв хабарів на суму \$26,000. Рік тому Янга було звільнено з посади та звинувачено у «серйозних порушеннях», незадовго після розповсюдження

фотознімків мережею Інтернет.

Нещодавно обраний президент Китаю Сі Цзіньпін усвідомив масштаби громадського обурення стосовно демонстрування очевидного шахрайства державними посадовцями та зробив ощадливість і антикорупційну кампанію провідними темами першої частини свого президентства. Хоча на початку цієї кампанії увагу до багатьох посадовців привертало саме користування соцмереж, комуністична партія доклала чималих зусиль, намагаючись тримати під контролем такі громадські розслідування, заарештовуючи та залякуючи потенційних інформаторів.

У четвер державний телеканал CCTV показав кадри, де зображено Янга Дакаї у суді м. Сіань, провінція Шеньсі, вдягнутого у помаранчеву тюремну робу та із посмішкою на обличчі, незважаючи на суворість покарання.

Раніше він намагався виправдати свою посмішку на місці аварії бажанням підбадьорити розхвилюваних рятувальників, а також стверджував, що отримав свої годинники у чесний спосіб.

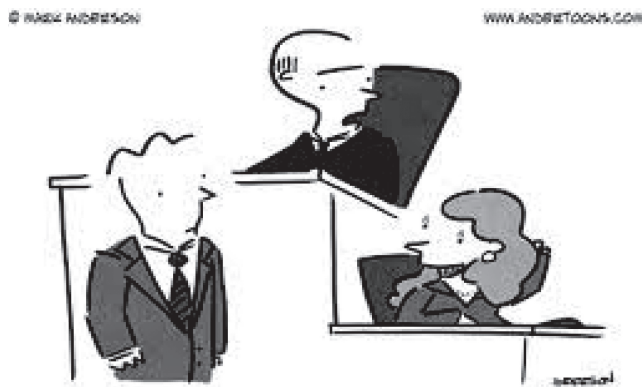
Він сам на себе не схожий відтоді, як з'явилися ці камери

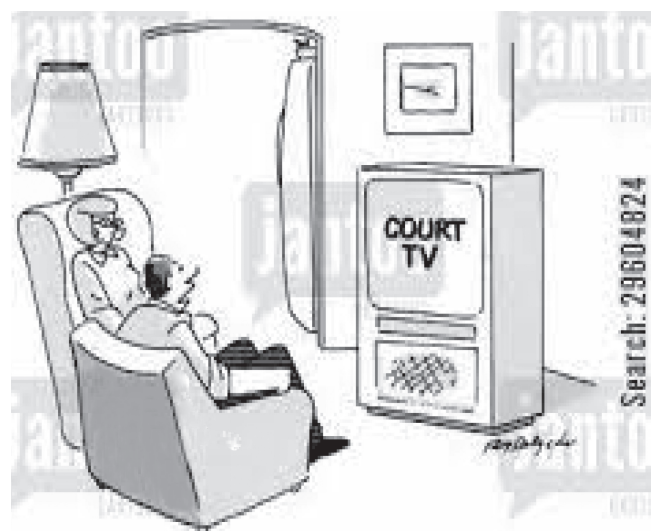
Винесення рішення переноситься на завтра. Ви можете знайти його попередню версію на моїй сторінці у MySpace

Ви можете прочитати моє рішення у персональному блозі: www.осьвамправосуддя.com

"Sustained. The witness will refrain from posing for the courtroom artist."
Клопотання задовольняю. Свідок не позуватиме для судового художника.

Подивився це судове телереаліті і хочеться подати позов, і ще один, і ще один

Перевірка мікрофону: винний, винний, винний, винний...

Ваша честь, Ви б не могли наказати свідку припинити відправляти смс-повідомлення, поки я веду його перехресний допит? – Я б так і зробила, але пише він мені.

Оскільки ЗМІ Вас уже засудили, ми розглянемо цю справу досить швидко